

.CRÍTICA

FICCIÓ | Meditacions en el desert (1946-1953)

Per un Agustí Calvet (Gaziel) més literari

Agustí Calvet
Editorial: La Magrana
Pàgines: 295 | Preu: 19 €.

* SAM ABRAMS

Per segona vegada en la història literària recent d'aquest país, Edicions La Magrana ens ha fet accessible un dels textos memorialístics més fonamentals de la tradició catalana moderna: *Meditacions en el desert (1946-1953)* d'Agustí Calvet, més conegut pel seu pseudònim Gaziel. L'any 1999 La Magrana va publicar el text íntegre del dietari amb una famosa presentació de Pere Gimferrer. I ara l'editorial hi torna però en aquesta ocasió el dietari ha passat per les mans rigoroses d'un excel·lent textualista, Jordi Amat, que ha tingut cura de l'edició i ha escrit un pròleg útil que explica perfectament la gènesi artística de *Meditacions en el desert (1946-1953)*. Finalment disposem d'un text que té totes les garanties possibles.

I ara, per saludar el nou text establert, seria el moment oportú per canviar de dalt a baix la manera d'enfocar la lectura d'aquest grandíssim llibre de Gaziel. La recepció de *Meditacions en el desert (1946-1953)* sempre ha estat entusiasta, però, al mateix temps, paradoxalment, condemnatòria, ja que l'obra gairebé sempre ha estat titllada de document històric. És veritat que és un document històric únic i de gran valor, però també és una creació artística de primera magnitud. Molts crítics i estudiosos s'han dedicat a ressaltar la importància literària del dietari, qualificant-la d'obra mestra indiscutible, però poques vegades han baixat al detall per explicar exactament per què. En aquest sentit, l'únic retret que es pot fer al prologuista és que no fa una lectura literària del text.

Meditacions en el desert (1946-1953) és una obra mestra indiscutida de la memorialística per tota una sèrie de motius que miraré de ressenyar encara que sigui de manera massa resumida. L'estructura i unitat perfecta de l'obra, que funciona a dos nivells: les anotacions concretes i el significat general de tot el text que narra el desengany amb les democràcies del món que preferir la seva conveniència a la veritat política. El ritme sincopat del desplegament de les anotacions: 1946 (22), 1947 (10), 1948 (13), 1949 (30), 1950 (15), 1951 (26), 1952 (2), 1953 (4). El control del ritme intern del text, fruit de l'alternança de models diferents d'anotacions: lapidàries, molt breus, relativament curtes, fragmentades, llargues... La relació riquíssima entre el títol particular de cada anotació i la data i el contingut de cada text. La barreja orquestrada de subgèneres de la prosa: dietari, memòries, assaig, articulisme, epistolari, aforismes... La barreja de tons diferents, des del dramatisme a la ironia profunda i el sarcasme. La combinació àgil i astuta dels diferents punts de vista per esquivar el possible parany del patetisme egòlatra. L'obra constantment del jo a l'altre, de la individualitat a la col·lectivitat i la impersonalitat generalitzadora. La ben pautaada presència intertextual de cites incrustades. El domini del retratisme i l'autoretratisme, i l'evocació d'espais, temporalitat i atmosferes. Una llen-

gua natural, càlida i versàtil que genera una prosa precisa i memorable.

L'autenticitat vital del text que no deu fugir la cara més miserable de l'existència humana. La gran intel·ligència del llibre que es mostra constantment a partir de quatre factors: un registre temàtic ambiciós; la capacitat d'anàlisi, comprensió i síntesi de qüestions altament complexes; una humanitat i una exigència moral a prova de bomba; i una formació cultural sòlida, tant de la tradició com de l'actualitat. És més: Gaziel tenia un nas infal·libre per detectar, en mig del detritus de l'actualitat del moment, els grans problemes que afecten la humanitat. Aquest do fa que el llibre sigui plenament vigent.

ENSAYO | Història i històries de la catedral de Barcelona

La catedral en píndoles

Josep Maria Martí i Bonet
Editorial: Museu Diocesà de Barcelona
Pàgines: 229 | Preu: 14,42€.

* ROBERT JUAN-CANTAVELLA

Josep Maria Martí i Bonet (Terrassa, 1937) és sacerdot i historiador, doctor en Història de l'Església i diplomàtic en Paleografia, Diplomàtica i Arxivística. Darrerament ha publicat els llibres *El martiri dels temples a la diòcesi de Barcelona 1936-1939* (Barcelona, 2008) i *Sacralia. Diccionari dels catalogadors del patrimoni cultural* (Barcelona, 2010) editats, com el que ens ocupa, per l'Arxieu Diocesà de Barcelona.

El llibre que ara ens presenta és una mena de guia de la catedral de Barcelona amb esperit divulgatiu («S'ha dit que no existeix ni un pam de la catedral que

no tingui una història entranyable. Comproveu-ho, bon lector!»), un pas-seig comentat per la Santa Església Catedral de la Santa Creu i Santa Eulàlia (segons la seva denominació oficial actual), i *eclesia sanctae Crucis* (segons la primera cita documental de què es té constància, a la col·lecció de textos dels concilis visigòtics, l'any 599). Una catedral que, tal com ens avisa Martí i Bonet al començament, en són tres de successives. L'original, la paleocristiana, gairebé ha desaparegut, tot i que en queden algunes restes a quatre metres de profunditat. Després va venir el temple romànic, consagrat a començaments del segle XI. I finalment, el gòtic es va construir entre els segles XIV i XV, contenint l'anterior al seu interior, de forma que els murs del romànic anaven essent enderrocats a mesura que avançava el gòtic.

El llibre, àmpliament il·lustrat amb fotografies i esquemes explicatius, està estructurat com un catàleg de breus píndoles que tracten temes com la trobada del sepulcre de santa Eulàlia per part del bisbe Frodoí, la història del cos incorrupte de sant Oleguer, la llegenda de sant Sever, la situació exacta de cadascun dels 141 sants, santes i advocacions que poblen la catedral, la curiosa forma com es va salvar el problema de l'alçada en la construcció del temple gòtic, els secrets de la seva volta, la història dels sis rellotges, els trenta caragols o les gàrgoles fantàstiques. Aquesta estructura de textos breus sobre temes molt concrets, que tan bé s'ajusta al format de guia del llibre, té una raó d'ésser anterior. Des de l'any 2006, Martí i Bonet ha estat un dels col·laboradors de l'emissora de ràdio Ràdio Estel, concretament a l'espai radiofònic *El primer cafè*, dirigit pel periodista Ignasi Miranda (que signa el primer dels dos epílegs; el segon l'escriu Joan Guiteras Vilanova). Doncs bé, el llibre consisteix en un recull d'aquestes intervencions radiofòniques, que ara han estat ordenades de forma temàtica, i de les quals en resta una marca al final del text, amb la data exacta del programa corresponent. Una bona introducció als misteris d'aquest lloc màgic.

DISCO | Akixí

La profundidad de un bajo solitario

Jordi Gaspar
Sello: Juan Palomo Records
Canciones: 13 | Precio: 12 €.

* VANESSA GRAELL

Estamos ante un Bass Solo Opera Prima, un magistral *tour de force* del bajista Jordi Gaspar, que en la soledad de un hórreo gallego, entre penumbras y aroma a madera añeja, ha grabado un disco enterito acompañado sólo de su bajo acústico: *Akixí*, un aquí y ahora (*així*).

Gaspar ha compartido escenario con Maria del Mar Bonet, Martirio, Miguel Poveda, Joan Manuel Serrat, John Abercrom-

bie o Tete Montoliu. Pero en su opera prima se ha alejado de cualquiera de esos estilos para buscar su propia voz, que aunque tiene mucho de jazz –Gaspar se ha formado en las Big Bands–, escapa a todos los géneros. Porque las notas de su bajo, esas canciones que son como poemas de Lorca sin palabras, podrían sonar a un cante jondo flamenco, a una rumba, a un blues lento de Led Zeppelin o a un triste fado.

El veterano Jordi Gaspar –toca desde los 17 años– despliega de forma contundente una amplia gama de secuencias e historias

con su bajo de cinco cuerdas (que descubrió en Nueva York en un viaje con Maria del Mar Bonet). Gaspar no necesita exhibicionismos fútiles y desenfrenados para demostrar su técnica con furiosos *slaps*. Se nota que empezó a tocar el bajo con las *Suites* de Bach. Y, como el compositor alemán, crea melodías introspectivas que construyen un todo. Sal-

vo dos versiones de Claude Debussy (con una magnífica reinterpretación de su clásico *Arabesque*) y Jordi Bonell (*Cançó per Bubu*). Gaspar ha compuesto todos los temas, como un cantautor que se expresa a través de las texturas, los silencios y los graves de un bajo acústico. Gaspar hace de Cicerone por el complejo mundo del bajo (con dos contadas incorporaciones de un contrabajo), adentrándose en todos sus vericuetos y descubriendo toda su densidad.

En el hipersaturado panorama de pop comercial, este disco llega como un soplo de aire fresco, una verdad al desnudo. Con un sabor melancólico y muy mediterráneo, *Akixí* es una ópera prima de absoluta madurez, que se escucha como un poema y se digiere como el buen vino, saboreando con pausa cada trago/*track*.